

Praktyczne wytyczne dot. pojenia zwierząt koniowatych przewożonych w transporcie drogowym

PODZIĘKOWANIA

World Horse Welfare

FVE

FEEVA

Animal Transportation Association

Animals' Angels

The Donkey Sanctuary

Zdjęcia dostarczone przez:

World Horse Welfare

The Donkey Sanctuary

Belgian Horse Confederation

Animals' Angels

Copyright © 2014 World Horse Welfare, FVE, FEEVA, Animal Transportation Association, Animals' Angels oraz The Donkey Sanctuary. Należy umieścić odwołanie do „Praktycznych wytycznych dot. pojenia zwierząt koniowatych przewożonych w transporcie drogowym” w przypadku kopiowania lub udostępniania jakiegokolwiek części niniejszego dokumentu. Bibliografia: Anon., 2014 World Horse Welfare, FVE, FEEVA, Animal Transportation Association, Animals' Angels and The Donkey Sanctuary: Praktyczne wytyczne dot. pojenia zwierząt koniowatych przewożonych w transporcie drogowym. www.worldhorsewelfare.org/guidance

Przewóz koni bez zapewnienia odpowiedniej ilości wody prowadzi do cierpienia zwierząt i może skutkować karą, stratą finansową oraz cofnięciem uprawnień przewoźnika i/lub świadectwa kwalifikacji kierowcy.

Niniejsze wytyczne przeznaczone są dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w transport drogowy zwierząt koniowatych na którymkolwiek jego etapie (przed transportem, w jego trakcie oraz po transporcie). Termin „zwierzęta koniowate” obejmuje konie, kuce, osły oraz ich hybrydy. W niniejszych wytycznych stosowany jest termin „koń” za wyjątkiem sytuacji, w których mają zastosowanie szczególne postanowienia.¹

- Niniejsze wytyczne mają na celu pomóc użytkownikom w zrozumieniu:
 - **Wpływu transportu drogowego** na zapotrzebowanie na wodę u koni
 - **Kroków, jakie należy podjąć w celu zapobieżenia odwodnieniu** i innym problemom
 - Ewentualnych **objawów odwodnienia** u koni oraz czynności, jakie należy przedsięwziąć w przypadku wystąpienia takich objawów
- Wytyczne te mają na celu rzetelne i pełne zobrazowanie tematu oraz odnoszą się do zwyczajnych warunków w jakich konie przewożone są transportem drogowym zarówno w obrębie jak i do Unii Europejskiej (UE).
- Środki transportu koni, urządzenia do pojenia zwierząt, warunki drogowe oraz klimat różnią się w obrębie UE. Niniejszy dokument został oparty na kwestiach omówionych w regulacjach prawnych UE.
- Aby ułatwić zrozumienie tekstu, niektóre warunki w nim opisane zostały zilustrowane na zdjęciach. Na zdjęciach ukazane są jedynie przykładowe warunki lub sytuacje, należy zakładać możliwość wystąpienia wielu ich wariacji. Nie należy ich uznawać za jedyne przedstawienie obecnych praktyk.
- Wytyczne mają na celu dostarczenie praktycznych porad i stanowią dodatek do istniejących przepisów prawa. **NIE** zastępują obowiązków wynikających z przepisów prawa. Niniejszy dokument **nie** jest dokumentem prawnym, a w związku z tym nie jest prawnie wiążący.
- Autorzy nie ponoszą odpowiedzialności z tytułu jakichkolwiek roszczeń, szkód lub strat, jakie mogą powstać w wyniku odmiennej interpretacji informacji zawartych w niniejszych wytycznych.

Niniejszych wytycznych nie należy stosować w celach postawienia diagnozy – do tej czynności odpowiednie kwalifikacje posiada jedynie lekarz weterynarii.

¹ Wytyczne nie odnoszą się do źrebiąt na diecie mlecznej, które mają szczególne wymagania.

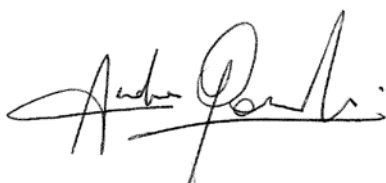
Spis treści

Przedmowa	5
Jak korzystać z wytycznych	
• Definicje	6
• Interpretacja symboli	7
• Podsumowanie regulacji prawnych UE	8
CZĘŚĆ I: WYMOGI DOT. WODY	
Dlaczego regularne pojenie jest ważne?	10
Zapotrzebowanie na wodę u koni	11
Zapewnianie karmy	12
Wpływ przewozu na zapotrzebowanie na wodę u koni	13
CZĘŚĆ II: ZAPEWNIANIE WODY I KARMY	
Kiedy zapewnić wodę i karmę	16
• Przed transportem	16
• W trakcie transportu	18
• Przyjazd do punktu rozładunku lub miejsca docelowego	19
Jak zapewnić wodę i karmę	20
CZĘŚĆ III: ROZPOZNANIE ODWODNIENIA I CZYNNOŚCI ZAPOBIEGAWCZE	
Sprawdzenie, czy doszło do odwodnienia	24
Oznaki niewystarczającej ilości przyjmowanej wody lub odwodnienia	25
Co zrobić, jeśli zaistnieje podejrzenie odwodnienia u konia	26
• Przed transportem	26
• W trakcie transportu	27
• Przyjazd do punktu rozładunku lub miejsca docelowego	27
• Prowadzenie rejestru	28
ZAŁĄCZNIK I: KLUCZOWE PUNKTY Z LEGISLACJI EUROPEJSKIEJ	
• Wymogi ogólne	30
• Zapewnienie wody przed transportem	30
• Zapewnienie wody w regularnych odstępach czasu w trakcie transportu	31
• Zapewnienie wody w miejscach postoju	32
ZAŁĄCZNIK II: PRZYDATNE INFORMACJE	

PRZEDMOWA

Konie są przewożone z wielu powodów. Niniejsze wytyczne stanowią istotny dodatek do ulepszania ich dobrostanu w czasie takich podróży. Przewóz jest bez wątpienia procesem delikatnym i zagraża dobrostanowi zwierząt. Dokumenty, takie jak niniejszy, pełnią ważną rolę, pomagając Państwom Członkowskim w osiągnięciu pełnej zgodności z prawem UE.

Prawie 50 lat temu w ramach pięciu wolności zidentyfikowano wolność od pragnienia jako jedno z podstawowych praw zwierząt. Praktyczne informacje zawarte w niniejszym dokumencie mają na celu umożliwienie każdej zainteresowanej stronie zapewnienia tej wolności na każdym etapie podróży. I mimo że, jak mówi przysłowie, „możesz zaprowadzić konia do wody, ale nie możesz zmusić go do picia”, wierzę, że przestrzegając niniejszych wskazówek naprawdę można tego dokonać.

Andrea Gavinelli

Kierownik Wydziału ds. Dobrostanu Zwierząt – Komisja Europejska

DEFINICJE

Koń: W niniejszych wytycznych „koń” oznacza jakiegokolwiek konia, kuca, ośła, muła lub osłomuła.

Miejsce postoju: Miejsce, w którym po maksymalnie 24 godzinach transportu konie przewożone w ramach działalności gospodarczej muszą zostać rozładowane, nakarmione, napojone oraz mieć zapewniony odpoczynek przez przynajmniej 24 godziny przed kolejnym etapem podróży.

Działalność gospodarcza: W odniesieniu do Rozporządzenia 1/2005 przewóz zwierząt w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, który bezpośrednio lub pośrednio zakłada lub ma na celu zysk finansowy jakiegokolwiek osoby bądź firmy zaangażowanej w transport.

Kolka: Ból jamy brzusznej spowodowany chorobą lub innym problemem przewodu żołądkowo-jelitowego u konia (żołądek oraz jelita) lub innych organów jamy brzusznej (np. wątroby lub nerek). Te przypadłości mogą być śmiertelne, dlatego kolka jest zawsze przypadkiem nagłym.

Kolka obturacyjna: Kolka spowodowana zatorami w przewodzie żołądkowo-jelitowym konia

W niniejszych wytycznych „koń” oznacza jakiegokolwiek konia, kuca, ośła, muła lub osłomuła.

INTERPRETACJA SYMBOLI

Dla większej przejrzystości w dokumencie wykorzystane zostały następujące symbole ułatwiające wyróżnienie punktów kluczowych oraz wymogów prawnych.

Uwaga – ważna informacja

Cytat z przepisu

Wszystkie konie muszą otrzymać odpowiednią ilość wody przed transportem, w jego trakcie lub po transporcie, niezależnie od tego, czy przewóz odbywa się w celach gospodarczych czy nie.

Niniejsze wytyczne opisują **najlepsze praktyki** pojenia koni w transporcie drogowym. Nakreślają również podstawowe **postanowienia prawne** zawarte w Rozporządzeniu Rady (WE) Nr 1/2005 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań (zwanego niniejszym „Rozporządzeniem 1/2005”), oraz Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1255/97 dotyczącego kryteriów wspólnotowych dla miejsc postoju (zwanego niniejszym „Rozporządzeniem 1255/97”).

Mimo że wspomniane powyżej dwa dokumenty legislacyjne mają zastosowanie jedynie w przypadku koni transportowanych w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (zob. Definicje), **zawartość tych rozporządzeń stanowi pomoc dla każdego podmiotu transportującego konie w zapewnieniu zdrowia oraz dobrostanu powierzonych mu w opiekę zwierząt.**

Wymogi prawne zostały podkreślone w tekście niniejszych wytycznych tam, gdzie są one istotne, a podsumowanie *Rozporządzeń 1/2005* oraz *1255/97* znajduje się w Załączniku I.

Ważne jest, aby zapoznać się również z jakimikolwiek krajowymi przepisami mającymi zastosowanie w poszczególnych Państwach Członkowskich, które mogą nie ograniczać się do przewozu w ramach działalności gospodarczej.

EU legislation makes clear that:

§ „Nikt nie może przewozić zwierząt lub zlecać transportu zwierząt w sposób powodujący ich okaleczenie lub przyczyniający się do zadawania im cierpienia” *Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 3*

§ „Należy spełnić następujące warunki: woda, karma i odpoczynek są zapewnione w odpowiednich odstępach czasu oraz odpowiadają ilościowo i jakościowo danemu gatunkowi i wielkości zwierząt” *Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 3(h)*

§ „Zwierzęta mogą być przewożone jedynie jeżeli są zdolne do transportu, natomiast wszystkie zwierzęta muszą być transportowane w warunkach gwarantujących im brak zranień lub niepotrzebnego cierpienia” *Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział I, punkt 1*

Każdy podmiot zajmujący się transportem drogowym koni powinien być świadomy i przestrzegać odpowiednich przepisów UE oraz krajowych, aby uniknąć kar lub strat finansowych.

WODA WYMOGI

DLACZEGO REGULARNE POJENIE KONI JEST WAŻNE?

Woda jest niezbędna do życia. Konie muszą być w pełni nawodnione przed podróżą – zapobiega to rozwojowi problemów związanych ze zdrowiem i dobrostanem zwierzęcia.

Konie, które są odwodnione na początku podróży, nie są w stanie uzupełnić niedoboru w trakcie transportu, a ich stan zdrowia jest zagrożony.

- Konie, które nie otrzymują wystarczającej ilości wody, są bardziej narażone na atak **kolki lub innej choroby**.
- Odwodnione konie **szybko staną się zmęczone**, a to podwyższy znacznie ryzyko obrażenia lub upadku, w szczególności podczas transportu.
- Wolność od pragnienia jest niezbędna do zapewnienia dobrostanu konia. Brak wody może doprowadzić do **nieprawidłowych zachowań**, które mogą sprawić, że postępowanie z końmi będzie trudniejsze, a ryzyko odniesienia obrażenia zarówno przez konia, jak i opiekuna, zwiększy się.
- U osłów odwodnienie może podwyższyć ryzyko **hiperlipidemii**, potencjalnie śmiertelnego zespołu obrażeń. Zwiększa również ryzyko wystąpienia kolki obturacyjnej, która może okazać się śmiertelna.

Regularne pojenie jest niezbędne w celu zapobiegania takim problemom związanym ze zdrowiem i dobrostanem jak kolka oraz zmęczenie.

ZAPOTRZEBOWANIE NA WODĘ U KONI

Wszystkie konie potrzebują wody pitnej niezależnie od warunków pogodowych, nawet w przypadku bardzo niskich temperatur.

- Konie piją często, jeśli mają ku temu sposobność, średnio **raz na 1-2 godziny**.
- Zwykły schemat picia to **do 21 razy** dziennie po ok. **10-60 sekund**, chociaż schemat ten różni się znacząco pomiędzy poszczególnymi zwierzętami.
- Przewożone konie mogą potrzebować **50-100 litrów** wody dziennie w zależności od ich rozmiarów oraz warunków.
- Osły, aby zachować dobry stan zdrowia, potrzebują tyle wody, co konie, ale mogą okazywać **mniej wyraźne znaki pragnienia**.

Konie piją często, jeśli mają ku temu sposobność. Transport może znacznie zwiększyć ich zapotrzebowanie na wodę.

- **Wysokie temperatury otoczenia** znacząco zwiększą ilość wody, jakiej potrzebuje koń, w szczególności w połączeniu z dużą wilgotnością powietrza.
- **Spocone konie** są bardziej zagrożone chorobami, ponieważ odwadniają się szybciej. Mają dużo większe zapotrzebowanie na wodę.
- Osły oraz ich hybrydy nie pocą się w tak widoczny sposób jak konie; **brak widocznych oznak pocenia się nie powinien być wyznacznikiem poziomu odwodnienia u zwierząt**.

ZAPEWNIANIE KARMY

Karmę dobrej jakości (np. siano) należy podawać w tym samym momencie co wodę.

- Zapewnienie karmy dobrej jakości pomoże w utworzeniu małego zbiornika z płynem w jelitach konia, a dzięki temu – **w utrzymaniu nawodnienia konia**.
- Poza zapobieganiem odwodnieniu, karmienie paszą dostarcza stałego **źródła energii**, które pomaga koniom poradzić sobie w transporcie oraz zmniejsza ryzyko wycieńczenia lub obrażenia.
- Konie muszą mieć dostęp do karmy dobrej jakości, aby **utrzymać w zdrowiu układ pokarmowy**, a co za tym idzie **zmniejszyć ryzyko wystąpienia kolki**. Jednakże zmiany w diecie mogą zwiększyć ryzyko kolki, dlatego konie powinny być karmione tym samym typem paszy co przed transportem, w jego trakcie i po transporcie.
- Gruba karma, taka jak słoma lub bardzo dojrzałe siano, może zwiększyć ryzyko wystąpienia kolki obturacyjnej u koni, które nie są do niej przyzwyczajone, lub **w przypadku niewystarczającej ilości zapewnionej wody**. Zawsze należy zapewnić karmę dobrej jakości oraz wodę.
- Karmienie jedynie koncentratem nie zapewni zdrowia konia. Karmienie dużą ilością koncentratu lub ziaren **może spowodować poważne problemy zdrowotne**. U koni podatnych na ochwat nawet małe ilości karmy z wysoką zawartością skrobi i/lub cukru mogą doprowadzić do wystąpienia choroby.

Zapewnienie odpowiedniej ilości karmy dobrej jakości pomoże w utrzymaniu nawodnienia koni.

WPŁYW PRZEWOZU NA KONIE WYMOCI DOT. WODY

Odwodnienie może prowadzić do poważnych problemów związanych ze zdrowiem oraz dobrostanem, jeżeli konie nie otrzymają odpowiedniej ilości wody do ponownego nawodnienia się.

- Konie, które przewożone są przez długi czas, są narażone na wiele czynników, które mogą **zwiększyć ryzyko odwodnienia** oraz wystąpienia innych problemów. Niektóre podstawowe czynności mogą mieć duży wpływ na zmniejszenie takiego ryzyka, m.in.:
 - ✓ **Upewnij się, że konie są w pełni nawodnione** przed podróżą
 - ✓ **Zapewnij wodę w regularnych odstępach czasu** (przynajmniej **co 41/2 godziny**) w trakcie podróży, lub częściej w zależności od warunków
 - ✓ **Ogranicz czas trwania** podróży
 - ✓ **Obniż stres**
 - ✓ **Zapewnij odpowiednią przestrzeń** w środku transportu
 - ✓ **Zapewnij dobrą wentylację** oraz krążenie powietrza
 - ✓ **Prowadź pojazd ostrożnie i rozważnie**
 - ✓ **Planuj podróż** zgodnie z **warunkami pogodowymi**
 - ✓ **Unikaj przewozu** przy wysokich temperaturach lub dużej wilgotności.

Podstawowe środki mogą znacząco zmniejszyć ryzyko odwodnienia oraz wystąpienia powiązanych problemów.

- Koniom należy zapewnić **odpowiednią ilość miejsca** w pojeździe, aby umożliwić cyrkulację powietrza. Brak wolnej przestrzeni wokół konia podczas transportu spowoduje, że koń będzie pocił się bardziej, co z kolei doprowadzi do większej utraty wody z jego organizmu.
- **Konie zestresowane**, które nie są przyzwyczajone do transportu mogą poważnie odwodnić się w ciągu zaledwie kilku godzin, w szczególności jeśli przewożone są w warunkach wysokiej temperatury i dużej wilgotności przy słabej wentylacji. **Przypadki poważnego odwodnienia wymagają natychmiastowej interwencji weterynaryjnej.**
- **Konie z nadwagą**, włączając również konie utuczone na ubój, są w większym stopniu narażone na odwodnienie i wyczerpanie w transporcie. Tłuszcz działa jak warstwa izolacyjna, która uniemożliwia koniom efektywną regulację temperatury swojego ciała i sprawia, że **przegrzanie się jest bardziej prawdopodobne.**
- Konie, którym jest za gorąco, mogą dyszeć, aby się ochłodzić. Dyszenie (szybkie, płytkie oddychanie) odwadnia konie i sprawia, że narażone są na wycieńczenie oraz upadek. **Dyszące konie są poważnym powodem do niepokoju.** Jeżeli widać u koni również trudności z oddychaniem, wymagana jest **natychmiastowa pomoc weterynaryjna.**

Należy pamiętać, że dobrze nawodniony koń zostanie dostarczony na miejsce w lepszym stanie oraz będzie mógł lepiej wykonywać swoją rolę.

Konie z nadwagą są bardziej podatne na przegrzanie się w czasie transportu, co z kolei zwiększa ryzyko odwodnienia.

ZAPEWNIENIE WODY

Kiedy zapewnić wodę i karmę

Każdy koń musi mieć nieograniczony dostęp do świeżej wody oraz dobrej jakościowo karmy przed podróżą, w trakcie postojów oraz w miejscu docelowym.

PRZED TRANSPORTEM

1. Każdy koń musi mieć **stały i nieograniczony dostęp do świeżej wody oraz dobrej jakościowo karmy przez minimum sześć godzin przed odjazdem**. Koniom należy pozwolić jeść i pić aż do chwili odjazdu.
2. Aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia takich problemów jak kolka lub obrażenia, **każdy transportowany koń powinien odpoczywać w cichym, odpowiednio dużym pomieszczeniu**, aby móc wystarczająco nawodnić się przed rozpoczęciem podróży

Każdy koń powinien mieć stały i nieograniczony dostęp do wody przed podróżą, w trakcie postojów oraz po dotarciu do miejsca docelowego.

W TRAKCIE TRANSPORTU

Konie odwadniają się szybko w czasie transportu, w szczególności: w gorące oraz parne dni, jeżeli są otyłe, zestresowane lub stłoczone w transporcie.

Koniom należy zapewnić wodę i karmę przynajmniej raz na 4,5 godziny.

1. *Rozporządzenie 1/2005* stanowi, że konie należy poić co osiem godzin; jednakże konie mogą potrzebować wody dużo wcześniej, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia problemów związanych z odwodnieniem, takich jak kolka. Zaleca się, aby w czasie podróży każdy koń miał dostęp do świeżej wody oraz dobrej jakościowo karmy przynajmniej co 4,5 godziny spędzonej w transporcie drogowym. W idealnej sytuacji na każdą przerwę na napojenie należy przeznaczyć minimum 30 minut

§ **Sufficient water and forage must be carried on the vehicle to ensure all horses are adequately fed and watered during the journey**
(*Regulation 1/2005, Annex I, Chapter VI*).

The number of animals in the load must be reduced proportionally if it is not possible to meet this legal requirement.

§ Horses must be offered "**water, feed and the opportunity to rest** as appropriate to their species and age, at suitable intervals" during transport (*Regulation 1/2005 Annex I, Chapter III, paragraph 2.7*).

§ To help ensure that horses will drink when water is provided they **must be given the opportunity to become accustomed to the watering device** (*Regulation 1/2005 Annex I, Chapter III, paragraph 2.7*).

Sufficient water must be carried on the vehicle to ensure that all horses are adequately watered during the journey — always allow extra water in case of delays.

PO DOTARCIU DO MIEJSCA POSTOJU LUB MIEJSCA DOCELOWEGO

Po rozładunku każdy koń powinien natychmiastowo otrzymać nieograniczony dostęp do czystej wody i dobrej jakościowo karmy.

Nieograniczony dostęp do wody i dobra jakościowo karmy nie zwiększają ryzyka wystąpienia kolki.

Nieograniczony dostęp do wody oraz odpowiedniej karmy w czasie przerw w transporcie pomogą zapewnić odpowiedni poziom nawodnienia koni i zmniejszą ryzyko wystąpienia problemów, takich jak kolka

1. Po przyjeździe do miejsca, w którym konie mają zostać rozładowane celem odpoczynku (np. miejsca postojowego) oraz do miejsca docelowego, **każdy koń powinien natychmiastowo otrzymać nieograniczony dostęp do świeżej, czystej wody oraz dobrej jakościowo karmy.**
2. Aby uniknąć agresywnego zachowania wśród koni, **należy upewnić się, że woda i karma są gotowe już po rozładunku ze środka transportu, oraz że przygotowano wystarczająco dużo miejsca dla wszystkich koni do pożywiania się i picia w tym samym czasie.** Zmniejszy to stres oraz ilość obrażeń wśród koni i sprawi, że będą łatwiejsze w obsłudze.

§ Wymogiem prawnym jest, aby konie zostały rozładowane, nakarmione i napojone oraz odpoczywały po 24 godzinach w transporcie (*Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział V, punkt 1.5*). Każde zwierzę przyjmowane w miejscu postojowym musi mieć zapewnioną „co najmniej dostatecznie czystą wodę oraz wystarczającą i właściwą karmę, aby zaspokoić potrzeby jego organizmu podczas pobytu jak również na przewidywany czas podróży do następnego punktu żywienia” (*Rozporządzenie 1255/97, Załącznik I, C. punkt 5*).

JAK ZAPEWNIĆ WODĘ I KARMĘ

WODA I KARMA

Czysta woda i dobra jakościowo karma powinny być podane w tym samym czasie.

- **Woda powinna być czysta i nie zawierać zanieczyszczeń**, takich jak kał lub środki chemiczne. Nie powinna też być bardzo zimna.
- Konie powinny otrzymać stałą (nie np. płynącą) wodę; **płynąca woda może zaniepokoić konie**.
- W szczególności osły mają specyficzne wymagania dotyczące wody pitnej i **mogą odmówić wypicia wody, która jest zbyt zimna, lub którą podaje się w nieznanym im poidle**.
- **Dopływ wody należy sprawdzać regularnie**, aby upewnić się, że woda jest czysta, nie występują żadne zatory, a każdy koń ma do niej swobodny dostęp. **Wszelkie problemy należy rozwiązać niezwłocznie**, a koryta lub inne rodzaje **poideł nie powinny wysychać**. Takie kontrole są dobrą możliwością do sprawdzenia, czy u zwierząt nie pojawiły się oznaki złego stanu zdrowia lub innych problemów.
- **Karma musi być dobrej jakości** (tzn. bez pleśni lub kurzu i niezbyt gruba) i musi być podana w sposób minimalizujący zanieczyszczenia (*Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział III, punkt 2.7*).
- Dostarczając wodę oraz karmę koniom, należy postępować cicho, spokojnie i sprawnie, aby zmniejszyć ryzyko obrażeń oraz zminimalizować trudności. **Nieostrożne obchodzenie się z końmi może doprowadzić do ich zestresowania się, co z kolei stanowi zagrożenie dla personelu oraz innych koni**.

Po lewej: Zapas wody należy sprawdzać regularnie.

Po prawej: Pojemniki nie powinny wysychać, kiedy konie są obecne.

POJEMNIKI NA WODĘ

Pojemniki na wodę powinny być bezpieczne, czyste i odpowiednio dostosowane.

- Wodę należy podawać w **czystych pojemnikach bez wystających elementów lub ostrych brzegów**, o które mogłyby się skaleczyć konie podczas picia.
- Poziom wody powinien być tak wysoki, aby **brzeg koryta lub pojemnika nie blokował pola widzenia konia podczas picia**, w przeciwnym razie może to przeszkodzić koniom w picciu.
- Jeżeli woda podawana jest za pomocą mechanizmu z wodą płynącą (przez który woda sphywa z koryta), należy go odpowiednio zabezpieczyć, aby **uniemożliwić sphyw wody** z koryta w trakcie pojenia koni. Jeżeli poidło nie posiada korka ani innego mechanizmu blokującego, należy je zaimprovizować za pomocą czystego fragmentu materiału lub innej odpowiedniej zatyczki.
- Niektóre konie nie będą piły z automatycznie sterowanych poidel; **nie oznacza to, że nie potrzebują one wody**, ale może być sygnałem, że boją się dźwięku wydawanego przez system lub nie są z nim obyte. Jeżeli koń nie pije, korzystając z poidła automatycznego, należy mu zapewnić alternatywne źródło wody (np. za pomocą przenośnych wiader lub koryt).

Należy mieć na uwadze wytyczne w Załączniku I, Rozdziale III, punkcie 2.7 Rozporządzenia 1/2005, według których: „Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż zwierzęta muszą przyzwyczać się do sposobu karmienia i pojenia.”

Niektóre konie nie będą piły z systemów automatycznego podawania wody. W takim wypadku należy im zapewnić alternatywne źródło wody.

DOSTĘP DO WODY I KARMY

Dostarczając wodę i karmę, należy zapewnić wszystkim koniom łatwy do nich dostęp nie narażający ich na obrażenia.

- Należy zachować szczególną ostrożność i upewnić się, że bardziej dominujące konie **nie będą uniemożliwiały picia lub jedzenia** koniom młodszym lub mniej dominującym.
- Jeżeli konie są pętane, **należy zapewnić wystarczająco dużo swobody na uwięzi**, aby mogły pić oraz jeść w pozycji naturalnej.
- Aby zapobiec walkom, **konie należy karmić i poić osobno w pojeździe i należy zapewnić im odpowiednio dużo miejsca**, aby mogły korzystać z łatwością z pożywienia i wody

Wodę należy dostarczyć w taki sposób, aby miały do niej łatwy dostęp wszystkie konie. Zwierzęta nie powinny być zmuszone do walki o dostęp do wody.

ZAPOBIEGANIE SZERZENIU SIĘ CHOROŚB

Wszystkie pojemniki na wodę należy opróżnić, dokładnie przemyć i ponownie napełnić świeżą wodą między przed użyciem ich przez każde kolejne nowe zwierzę lub grupę zwierząt

- Aby zapobiec zanieczyszczeniu źródła wody i zmniejszyć ryzyko szerzenia się chorób, **konie, u których pojawia się wydzielina z nosa lub widoczne infekcje, nie powinny dzielić koryta z pozostałymi końmi**, powinny być trzymane oddzielnie i pojone za pomocą alternatywnego źródła wody, takiego jak osobne wiadra.

Konie, u których pojawia się wydzielina z nosa, powinny być oddzielone przy pojeniu od pozostałych koni, w celu zapobiegania ryzyku szerzenia się choroby

ROZPOZNANIE ODWODNIENIA I CZYNNOŚCI ZAPOBIEGAWCZE

SPRAWDZANIE, CZY DOSZŁO DO ODWODNIENIA

Jeżeli stan zdrowia któregokolwiek z koni budzi niepokój, należy zasięgnąć porady lekarza

- Kierowcy oraz konwojenci powinni **być wyczuleni na oznaki odwodnienia** podczas podawania wody lub sprawdzania stanu koni w czasie podróży. **Stan wszystkich koni należy ocenić po przyjeździe do miejsca docelowego lub do innego miejsca, w którym nastąpi ich rozładunek celem odpoczynku.**
- Kontrola powinna obejmować częstość oddawania moczu oraz kału. Te wartości są znacząco różne dla różnych zwierząt, ale konie zwykle **oddają mocz co 4-6 godzin a kał co 2-4 godzin.**

§ *Zgodnie z Rozporządzeniem 1255/97, kiedy konie przebywają w miejscu postoju, pracownik obsługi miejsca postoju musi przeprowadzić kontrolę koni po przyjeździe oraz przynajmniej raz na 12 godzin w czasie ich pobytu w miejscu postoju. **Zaleca się częstsze kontrole***

Poniżej:

Lizanie pustego koryta może oznaczać odwodnienie

Powyżej:

Każdy koń, który wydaje się „zamknięty” lub obojętny musi otrzymać opiekę weterynaryjną oraz nie może być transportowany.

OZNAKI NIEWYSTARCZAJĄCEJ ILOŚCI PRZYJMOWANEJ LUB ODWODNIENIA

Niewielki lub średni stopień odwodnienia jest trudny do stwierdzenia podczas kontroli wzrokowej. Należy wiedzieć, jakich oznak szukać.

Często spotykane oznaki to:

- Brak lub **rzadkie oddawanie moczu** i/lub ciemny lub gęsty mocz.
- Brak lub **rzadki oddawanie kału** lub kał o nieprawidłowym wyglądzie (np. biegunka lub zatwardzenie).
- Konie **liżące** puste koryto lub liżące inne powierzchnie, takie jak metalowe pręty lub ściany.
- **Agresywne lub groźne zachowanie**, kiedy obecna jest woda.
- **Nieprawidłowe zachowanie podczas picia**, w szczególności oznaki, że konie za wszelką cenę pragną dostać wodę – piją dłużej niż zwykle, piją dużymi łykami lub do momentu wypicia całej wody z koryta.
- Ważne jest, aby być świadomym tego, że **pozorny brak pragnienia nie oznacza zawsze, że koń nie potrzebuje się napić**, szczególnie jeśli nie zjadł wiele. **Koń, który nie pije, może już być poważnie odwodniony.**
- Koń, który nie pije i wydaje się „zamknięty” lub obojętny względem otoczenia **powinien budzić duże zaniepokojenie**. Koń, u którego widoczne są te oznaki nie nadaje się do transportu i dlatego, zgodnie z Rozporządzeniem 1/2005 oraz Rozporządzeniem 1255/97, **nie może zostać ponownie załadowany**, aby kontynuować podróż, i wymaga opieki weterynaryjnej.
- **Dyszenie** (szybkie, płytkie oddychanie) oraz suche włosie.
- **Niepocenie się** w przypadku wysokich temperatur i dużej wilgotności, kiedy inne konie się pocą.
- Osły oraz ich hybrydy **mogą nie okazywać widocznych oznak odwodnienia**, nawet kiedy osiąga ono poważne stadium.

Konie nie mogą zostać ponownie załadowane, w celu kontynuacji podróży, jeżeli nie zostały dopuszczone do niej przez lekarza weterynarii (*Rozporządzenie 1255/97, Artykuł 6, punkt 1*).

CO ZROBIĆ, JEŚLI ZAISTNIEJE PODEJRZENIE ODWODNIENIA U KONIA

Każdy koń, który wykazuje oznaki odwodnienia powinien zostać uznany za niezdolnego do podróży i nie może zostać załadowany.

Odwodnienie wywołuje u koni różne reakcje; niektóre mogą być w ciężkim stanie przy względnie niskich poziomach odwodnienia. Należy podjąć następujące kroki w przypadku zidentyfikowania odwodnionych koni na jakimkolwiek etapie przed transportem, w jego trakcie lub po nim:

PRZED TRANSPORTEM

- 1. Oddziel odwodnionego konia (odwodnione konie)** od innych zwierząt. Aby zminimalizować stres u odseparowanego konia należy go trzymać, o ile to możliwe, w zasięgu wzroku innych koni.
- 2. Zapewnij natychmiastowo czystą świeżą wodę** odwodnionemu koniowi (odwodnionym koniom) i skontaktuj się z weterynarzem.
- 3. Nie dokonuj załadunku odwodnionego konia na pojazd do transportu – odwodnione zwierzęta nie nadają się do transportu.**

Po lewej: Zwierzęciu, u którego zaobserwowano oznaki odwodnienia, należy natychmiast zapewnić dostęp do świeżej, czystej wody. Po prawej: Odwodnionych zwierząt nie należy załadowywać ponieważ nie są zdolne do transportu.

Po prawej: Odwodnionych zwierząt nie można załadować, ponieważ są niezdolne do transportu.

W TRAKCIE TRANSPORTU

§ Jeśli zwierzęta chorują podczas transport, muszą otrzymać właściwe leczenie weterynaryjne (Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział 1, Punkt 4).

Plan kryzysowy w nagłych przypadkach powinien zawsze obowiązywać przed transportem i jest prawnie wymagany przy przewozach trwających ponad 8 godzin (Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 11, punkt 1, podpunkt iv).

1. W przypadku niepokojącego zachowania zwierzęcia w pojeździe, **należy zastosować środki wyszczególnione w planie kryzysowym.**
2. Konie, których to dotyczy, należy zabrać w wyznaczone miejsce docelowe, które zostało określone w planie kryzysowym; koń (konia) należy **natychmiast rozładować i zapewnić im świeżą, czystą wodę**
3. Dorosły koń, które nie jest w stanie stać, nie może zostać usunięty z pojazdu do transportu, dlatego należy poddać go leczeniu na miejscu, tzn. w pojeździe. **Pod żadnym pozorem nie można wyciągać lub zaganiać konia, który nie jest w stanie stać, do wyjścia z pojazdu.** Jeżeli konia nie da się poddać skutecznemu leczeniu na miejscu, należy go uspić w pojeździe, z dala od widoku innych zwierząt.
4. Żadnego takiego konia (konia) **nie można ponownie załadować** w celu kontynuowania podróży, dopóki nie wyzdrowieje, a urzędowy lekarz weterynarii nie oświadczy, że jest on zdolny do transportu.

PO PRZYJEŹDZIE DO PUNKTÓW ROZŁADUNKU LUB MIEJSCA DOCELOWEGO

1. Należy postępować zgodnie z punktami 2 oraz 3 powyżej. W przypadku rzeźni należy skonsultować się z urzędowym lekarzem weterynarii.

Jeżeli zwierzę wykazuje oznaki odwodnienia, należy je niezwłocznie rozładować i dostarczyć mu świeżej, czystej wody..

PROWADZENIE REJESTRU

- Należy prowadzić dokumentację w przypadku każdego konia wykazującego **oznaki niskiego spożycia wody lub odwodnienia** na każdym etapie podróży.
- Informacje te należy udostępnić łącznie ze szczegółami dotyczącymi procedury pojenia **wszystkim osobom odpowiedzialnym za opiekę na końmi** w trakcie ich podróży, w czasie przerw na odpoczynek oraz w miejscu docelowym, aby zapewnić, że odpowiednie środki zaradcze mogą zostać podjęte. W szczególności należy udostępnić takie informacje lekarzowi weterynarii odpowiedzialnemu za ocenę zdolności konia do transportu.
- Należy powziąć odpowiednie kroki, aby zapewnić, że konie, które wykazują niski poziom spożycia wody lub odwodnienie mogą zostać **łatwo zidentyfikowane** przez personel dozorujący.

§ Zgodnie z Rozporządzeniem 1255/97, Załącznik C, ustęp 9(d) wymogiem prawnym jest prowadzenie dokumentacji przez pracownika miejsca docelowego dotyczącej „**wszelkich koniecznych uwag dotyczących kondycji zdrowotnej zwierząt lub ich dobrostanu**”.

Dostarczenie odpowiedniej ilości wody pomoże koniom poradzić sobie z surowymi warunkami w transporcie i dotrą one do miejsca docelowego w lepszej formie.

KLUCZOWE PUNKTY Z LEGISLACJI EUROPEJSKIEJ

- ◆ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań (*Rozporządzenie 1/2005*).
- ◆ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1255/97 dotyczące kryteriów wspólnotowych dla miejsc postojów – z późniejszymi zmianami (*Rozporządzenie 1255/97*).

WYMOGI OGÓLNE

- § „Nikt nie może przewozić zwierząt lub zlecać transportu zwierząt w sposób **powodujący ich okaleczenie lub przyczyniający się do zadawania im cierpienia**”
Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 3
- § „Należy spełnić następujące warunki: **woda, karma i odpoczynek** są zapewnione w odpowiednich odstępach czasu oraz odpowiadają ilościowo i jakościowo danemu gatunkowi i wielkości zwierząt” *Regulation 1/2005, Article 3(h)*
- § „Zwierzęta mogą być przewożone jedynie, jeżeli są **zdolne do transportu**, natomiast wszystkie zwierzęta muszą być transportowane w warunkach gwarantujących im brak zranień lub niepotrzebnego cierpienia”. *Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział I, punkt 1*
- § „Opiekunowie zwierząt w **miejscu wyjazdu, transferu lub w miejscu przeznaczenia** zapewniają, aby spełnione zostały reguły techniczne ustanowione w rozdziale I i III, sekcja 1, załącznik I, w odniesieniu do transportowanych zwierząt”.
Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 8, punkt 1
- § „Operatorzy **punktów gromadzenia** zapewniają, aby zwierzęta były traktowane zgodnie z regułami technicznymi ustanowionymi w rozdziale I i III, sekcja 1, załącznik I”. *Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 9, punkt 1*

ZAPEWNIENIE WODY PRZED TRANSPORTEM

- § „Zwierzętom dostarczona odpowiednią ściótkę (...) i są napojone **co najmniej sześć godzin** przed wyjazdem z punktu gromadzenia”. *Rozporządzenie 1/2005, Artykuł 2 (r)(ii)*
- § „**Targowiska i ośrodki gromadzenia** (...) Zwierzęta muszą mieć dostęp do wody”. *Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział III, punkt 1.10*

ZAPEWNIENIE WODY W REGULARNYCH ODSTĘPACH CZASOWYCH W TRAKCIE TRANSPORTU

§ „Podczas transportu zwierzęta muszą otrzymywać **wodę, karmę i należy im umożliwić odpoczynek**, odpowiednie dla ich gatunku i wieku, w stosownych odstępach czasu i w szczególności jak wyszczególniono w rozdziale V. (...) Woda i karma muszą być **dobrej jakości** oraz muszą być podane zwierzętom w sposób **minimalizujący zanieczyszczenie**. Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż zwierzęta muszą **przyzwyczaić się do sposobu karmienia i pojenia**”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział III, punkt 2.7

§ „Odstępy czasu między pojeniem i karmieniem (...) są zdefiniowane w następujący sposób: (c) zwierzęta domowe nieparzystokopytne (...) Podczas podróży muszą otrzymywać płyny oraz w razie konieczności być karmione **co osiem godzin**”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział V, punkt 1.4(c)

§ „Środek transportu użyty do przewozu musi być wyposażony w wystarczającą ilość odpowiedniej **karmy** zaspokajającej wymagania żywieniowe zwierząt w trakcie podróży. Karma musi być **zabezpieczona przed warunkami pogodowymi oraz zanieczyszczeniami**, takimi jak kurz, paliwo, spaliny, odchody i mocz zwierząt”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział VI, punkt 1.3

§ „Środki transportu i kontener morskie muszą być **zaopatrzone w źródło wody** umożliwiające w czasie podróży **szybkie dostarczenie wody** przez osobę obsługującą tak, aby **wszystkie zwierzęta miały dostęp do wody**”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział VI, punkt 2.1

§ „Urządzenia dostarczające wodę muszą **działać prawidłowo** i muszą być **odpowiednio zaprojektowane i rozmieszczone** dla odpowiednich kategorii zwierząt pojonych na pokładzie pojazdu”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział VI, punkt 2.2

§ „Całkowita pojemność pojemników na wodę wynosi **co najmniej 1,5% maksymalnego załadunku**. Pojemniki na wodę muszą być zaprojektowane tak, aby mogły być opróżniane i czyszczone po każdej podróży oraz muszą być zaopatrzone w system pozwalający na kontrolę poziomu wody. Muszą być połączone z systemami pojenia w obrębie przedziałów oraz muszą być **utrzymywane w stanie pozwalającym na prawidłowe funkcjonowanie**”.
Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział VI, punkt 2.3

ZAPEWNIENIE WODY W MIEJSCACH POSTOJU

- § „Po ustaleniu czasu podróży [maksymalnie 24 godziny] zwierzęta muszą zostać **rozładowane, nakarmione i napojone oraz odpoczywać przez przynajmniej 24 godziny**”. *Rozporządzenie 1/2005, Załącznik I, Rozdział V, punkt 1.5*
- § „Właściciel lub każda osoba (...) prowadząca miejsce postoju (...) jest zobowiązana do: (c) zapewnienia, aby zwierzęta przebywające w miejscu postoju były **karmione i pojęne w czasie właściwym** dla poszczególnych gatunków oraz zapewnienia w tym celu dostawy odpowiednich ilości pasz i płynów”.
Rozporządzenie 1255/97, Artykuł 5
- § „Wszystkie pomieszczenia wykorzystywane do przyjmowania zwierząt w miejscach postoju winny: (c) posiadać odpowiednie pomieszczenia do (...) **żywienia i pojenia zwierząt** i przechowywania pasz (f) posiadać wyposażenie do pętania tych zwierząt, które tego wymagają. Takie pętanie przeprowadza się w sposób, który nie powoduje bólu lub cierpienia zwierząt, i który **pozwala im bez trudności jeść, pić czy leżeć** (g) posiadać, w przypadku określonych gatunków, przestrzeń wystarczającą zwierzętom na (...) **swobodne przejście do miejsce pojenia i karmienia**”.
Rozporządzenie 1255/97, Załącznik I, B. punkt 2
- § „Zwierzęta, które przybywają po uprzednim poddaniu ich wysokiej temperaturze w warunkach dużej wilgotności, należy **możliwie jak najszybciej schłodzić przy pomocy stosownych metod**” *Regulation 1255/97, Annex I, C. paragraph 4*
- § „Karmienie i pojenie zwierząt przeprowadza się w taki sposób, aby zapewnić **każdemu zwierzęciu** przyjmowanemu w miejscu postoju **co najmniej dostatecznie czystą wodę oraz wystarczającą i właściwą karmę**, aby zaspokoić potrzeby jego organizmu **podczas pobytu jak również na przewidywany czas trwania podróży** do następnego punktu żywienia”.
Rozporządzenie 1255/97, Załącznik I, C. punkt 5

PRZYDATNE INFORMACJE

- ◆ Practical Guidelines to Assess Fitness for Transport of Equidae (Horses, Ponies, Donkeys and their Hybrids) (Praktyczne wytyczne dot. oceny zdolności zwierząt koniowatych do transportu (koni, kuców, osłów oraz ich hybryd) www.worldhorsewelfare.org/guidance
- ◆ Kodeks zdrowia zwierząt lądowych OIE www.oie.int/doc/ged/D10905.PDF

WorldHorseWelfare

Federation of European Equine
Veterinary Associations

ANIMALS' ANGELS

wir sind bei den Tieren

**THE DONKEY
SANCTUARY**

W razie jakichkolwiek wątpliwości

pozostaw zwierzę na miejscu!

Dodatkowe egzemplarze „Praktycznych wytycznych dot. pojenia zwierząt koniowatych przewożonych w transporcie drogowym” są dostępne na stronie www.worldhorsewelfare.org/guidance

KONIE CIERPIĄ I UMIERAJĄ BEZ WODY

Koniom należy dostarczyć **świeżą, czystą wodę** oraz **dobrej jakości karmę**, aby uniknąć ich cierpienia oraz chorób w czasie transportu.

Niezastosowanie się do tych wytycznych może skutkować **karami, stratami finansowymi** oraz **cofnięciem uprawnień** przewoźnika i/lub **świadcstwa kwalifikacji** kierowcy.

PRZED PODRÓŻĄ

Każdy koń powinien mieć **nieograniczony** dostęp do wody i karmy.

W TRAKCIE PODRÓŻY

Każdy koń powinien otrzymywać wodę i karmę **przynajmniej raz na 4 1/2 godziny**.

NA KONIEC PODRÓŻY

Po rozładunku każdy koń powinien mieć **niezwłocznie zapewniony nieograniczony dostęp** do wody i karmy.

Odwodnione konie nie są **zdolne i nie mogą być przewożone**